

ኢኮኖሚው

ኢትዮጵያዊ ብሔረተኝነት የቱ ነው? የኢኮኖሚ ዕድታው ምን ይመስላል?

(ግንቦት 28 ቀን 1991 ዓ.ም. ኢትዮጵያዊነት ድርጅት በጠራው «የውይይት መድረክ» የቀረበ)

ክ/ኤ/ር ብርሃኑ ነጋ

ርዕሱ በጣም አስቸጋሪ ነው። አስቸጋሪ የሚያደርገውም ኢኮኖሚውን በሚመለከት ያለው ሁኔታ ሳይሆን «ኢትዮጵያዊነት» የሚለውን በማያሻማና አመርቂ በሆነ መልኩ ማስረዳቱ ነው። ይህም የሆነበት ምክንያት በእኔ አስተሳሰብ እንደ አጠቃቀሙ ቃሉ የተለያየ ትርጉም ሊሰጥ ስለሚችል ነው።

እኔም ከሙያዬ አኳያ ስለርዕሱ አስተያየቴን ከመስጠቴ በፊት «የኢትዮጵያዊነት»ን ትርጉም ለእኔ እንደሚገባኝ በመጀመሪያ ላቅርብ። ለምሳሌ እኩሌ «ኢትዮጵያዊ ነው።» የሚለውን አረፍተ ነገር ብንወስድ ከሚሰጣቸው ትርጉሞች መካከል፡-

- 1/ ሰውየው/ኢትዮጵያዊ ዜጋ (Citizen) መሆኑን፤
- 2/ «ኢትዮጵያዊ» ባህል በጣም የሚያንፀባርቅ መሆኑን፤ ምንም እንኳን ሁሉም የሚሰማማበት «ኢትዮጵያዊ» ባህል ባይኖርም፤
- 3/ ለአገሩ የሚቆረቆርና የአገሩን ወይም የዜጎቹን ጥቃት የማይወድ መሆኑን (አገር ወዳድ፤ መሆኑን) (ይህ አጠራር በተለይም አገሪቱ በሌላ አገር ስትወረር፤ አሁን አገራችን እንዳለው ሁኔታ) ወይም የአገሪቱን ዳር ድንበርና አንድነት ለማስጠበቅ ባለው ከፍተኛ ስሜት በመነሳት ነው።)
- 4/ ከአገር መለስ ባሉ የማንነት መገለጫዎች (ብሄር፤ ጉሳ ... ወዘተ) ይልቅ ለሰፊው አገራዊ ማንነቱ ከፍተኛ ስሜት ያለው መሆኑን፤
- 5/ የኢትዮጵያዊነት ዜግነቱን ከምር የሚወስድና ይህም ዜግነት የሚያስገኘውን መብት በአግባቡ የሚጠቀም ብሉም የዜግነት ግዴታውን በቅጡ የሚወጣ ነው የሚሉ ትርጉሞች ሊይዝ ይችላል፤
- 6/ ኢትዮጵያዊነት በተለይ በሃገሪቱ የመኖሩን ታሪክ መሠረት በማድረግ (ለምሳሌ Ras Tseferians) ከአገር አልፎም ለጥቁር ህዝብ የሚሰጠው ስሜትም ይኖራል።

አንድ ሰው ከእነዚህ ትርጉሞች በአንደኛው «ኢትዮጵያዊነቱን» ገልጾ በሌለው ያንን ያህል «ኢትዮጵያዊ» ብሔረተኛ (Ethiopian Nationalist) ሳይሆን ይችላል። «ኢትዮጵያዊነት» በተለያየ መልኩ ሊገለፅ ይችላል። የመጀመሪያውን ሕጋዊ ዜግነት ለህገው ትተን፡-

1. «የኢትዮጵያዊነት» ባህል በማጥበቅ ኢትዮጵያዊነታቸውን ለማስረገጥና የባህል ብሔረተኛ (Cultural Nationalist) መሆናቸውን የሚያሳዩ ለባህሉም ልዩ ፍቅር ያላቸው ሰዎች አሉ። ለምሳሌ ፐሮፌሰር ኤፍሬም አንዱ ናቸው።

በአንፃሩ ደግሞ ይህ ባህል ጎሳ ቀርና አገሪቱን የጉተተ ነው ብለው የሚያምኑና ይህንን «ጎሳ ቀር ባህል» ቀይረው በዘመናዊና ለሁሉም በሚመች ባህል ለውጠው አገሪቱን ከደህነት ለመታደግ

የሚሙኑ «ኢትዮጵያዊ ብሔረተኞች» ይኖራሉ። ማንኛው ከማንኛው የበለጠ ኢትዮጵያዊ ነው?

2. ምንም እንኳን አብዛኛው ኢትዮጵያዊ የአገሩን መጠቃት፤ በተለይም በውጭ አገር መወረርና ይህም የሚያስከትለውን ውጤት የሚጠላ «ብሔረተኛ» ቢሆንም፤ ኢትዮጵያውያን ይህንን ብሔረተኝነት በሚገልፁበት መልክ ሊለያዩ ይችላሉ። አንዳንዱ በዚህ ሁኔታ በመንግሥቱ እጅግ ስሜታዊ በሆነ መልኩና በወታደራዊ ገፅታው ይህንን ድፍረት በጋራ መቋቋም እንዲሰጡ ሲሻገረን (ለአፋም ይሁን በእውነት)፤ ጠላትን ሂደ ለመዋጋትና ለመዋደቅ በግሉ ዝግጁ መሆኑን የሚገልፅልን ብሔረተኛ አለ። ሌላው ደግሞ የለም ጦርነት ለአገር አይበጅም፤ የክብር ጉዳይም ቢሆን ለህገው ዋጥ አድርጎ ከረጅም ህይወት አንፃር ለአገሪቱ የሚጠቅመው የትኛው ነው? ብሉ (ጦርነትን እንደ መጨረሻ ለማራጭ የሚያይ) በሰከነ መልኩ ጉዳዩን የሚመለከት አገር ወዳድ ብሔረተኛ ይኖራል። የትኛው ነው የበለጠ ኢትዮጵያዊ?

3. ኢትዮጵያዊነትን ከአገር አንድነትና ከድንበር መጠበቅ አንፃር በመመልከት በምንም ሆነ በምን አባቶቻችን ካቆዩልን ድንበርና የአኗኗር ዘይቤ ጋር በማያያዝ ምንም ዓይነት መስዋዕትነት ተከፍሎ፤ አንድነት የሚያመጣው የፖለቲካ ሥርዓት ሳይታይ (ምንም ያህል አስቀያሚና ለአገር መጥፎ ቢሆን) ለአገር አንድነትና ለድንበር መከበር የቆመ ኢትዮጵያዊ ብሔረተኛ ይኖራል። (መንግሥቱ ጎ/ማርያም ለዚህ ምሳሌ ሊሆኑ ይችላሉ)። ይህ ዓይነቱ ኢትዮጵያዊ ብሔረተኛ ለዚህ የአገር ፍቅር ሲል ብዙ የአገሪቱን ዜጋ ለማጥፋት ወደ ጎሳ የማይል ነው። ህፃን ልጁን በጣም ከመውደዱ የተነሳ አቅፎ የሚገድል አይነት የማይጥም የጅል ፍቅር ነው።

በሌላ በኩል ደግሞ «አገር ማለት ዜጎቿ ናቸው። ድንበር አይደለም። በዚህ ዓይነት ወደቀትንና እልቂትን የሚያስከትል ሆኖ ከተገኘ በተለይም ለአንድነቷ መረበሽ ምክንያት በአገሯ ውስጥ ያሉ አንዳንድ ሕዝቦች አብሮ መኖርን ያልፈቀዱ ከሆነ በግድ አንድነት ለማስጠበቅ ተብሎ ከመተላለፍ አብሮ መኖር የማይፈልጉትን ለቅቆ ሌላው በሌላምና በዘልፀግና ቢኖር ይሻላል» የሚል ብሔረተኛ ይኖራል። በየትኛው ነው የበለጠ ኢትዮጵያዊነት የሚለካው?

4. አገር መለስ ባሉ የማንነት መገለጫዎች እምብዛም የማያምን፣ ከትግራይ፣ ከጉራጊጉ፣ ከአማራጅ ከአርባሳጅ በደበልጥ በኢትዮጵያዊነት የሚመስሉ የሚከራ፣ አንዳንድ ጊዜም ከልቡ አንድ ወጥ የሆነ ኢትዮጵያዊ ባህልና ማንነት እንዳለ የሚያምን፣ በሌሎች መገለጫዎች ላይ ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጡትን እንደ ጠንካራ ኢትዮጵያውያን ሳይሆን እንደ ዘረኛ የሚመስሉት «ኢትዮጵያዊ» ብሔረተኛም አለ።

በሌላ በኩል ደግሞ ኢትዮጵያ የአንኳህ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ወዘተ፣ ጥርቅምና ድምር ነች፤ የማንም ሰው የመጀመሪያ መገለጫው የእናት የአባቱ ባህልና ጽንድ ነው። የዚህ አይነት ጠባብ ብሔረተኛነት ከተመቻች በኋላ ብቻ ነው «ኢትዮጵያዊ ብሔርተኛ» የሚከነው። የአንኳህን የተለያዩ ብሔረሰቦች ባህል፣ ወግ፣ ታሪክ፣ ወዘተ፣ ሳይከበሩና እኩልነታቸውን ሳይቀበሉ ስለ ወጥ «ኢትዮጵያዊነት» ማወራት ኢትዮጵያዊነትን ከአንድ ወይም ከጥቂት ብሔረሰቦች ባህል ጋር ብቻ የሚያይዝ አንድ ትምህርትና ለአገር የማይጠቅም ብሔረተኛነት ነው። ስለዚህም ኢትዮጵያዊ ብሔረተኛ ከመካከል በፊት ወይም የጠባብ ብሔረተኛ መካከል ይኖርበታል። አለበዛቢያም በባህልና በጽንድ ሳይሆን በሌላ መገለጫዎች የሚያስተላለፈ (ለምሳሌ ዜግነት) ጠንካራ ሰንሰለት ያሳያል ብለው አጥብቀው የሚያምኑና የሚከራከሩ «ኢትዮጵያዊ ብሔረተኛች» ይኖራሉ። የትኛውን ነው እውነተኛ ኢትዮጵያዊ አይደለም የምለው?

5. በመጨረሻም የኢትዮጵያዊነታቸውን ወኔና ስሜት፣ ለአገር ማዘዝና መቆጣጠር እየሰጡና እየቆረቆሩ የሚላቸውን በግልና በመግቢያ በቱ ከፍተኛ በመካከል «ኢትዮጵያዊ ብሔረተኛነታቸውን» በየጊዜው የሚገልፁ፣ ከአካሉ ጋር በሃሳብ የተለየውን ሁሉ አገር የማይወድ፣ ለሆዱ ያደረ፣ ወዘተ፣ በማለት የሚያወገዙ «ኢትዮጵያዊ ብሔረተኛች» ኢትዮጵያዊነት የሚሰጣቸውን የዜግነት መብትና ግዴታ ግን (በተለይ አራሳቸውን የሚያጋልጥ መሰሉ ከታያቸው ያውም በሚያመት አካል ዘንድ) በምንም መልኩ የማይወጡ «የኢትዮጵያ ብሔረተኛች» አሉ። በአንፃሩ ደግሞ የዜግነት መብትና ግዴታቸውን የሚያውቁ፣ ይህንንም በአግባቡ የሚወጡ፣ ከአለባልታ ይልቅ ይህንን መብትና ግዴታቸውን በተግባር የሚገልፁ ይኖራሉ። የትኛው ነው ኢትዮጵያዊ ብሔረተኛ?

እነኚህን ነጥቦች ከላይ ያሳሁት «ኢትዮጵያዊነት» የሚለውን በአግባቡ ለመረዳትና እውነተኛ ገፅታውን ለማሳየት ምን ያህል አስቸጋሪ እንደሆነ ለማመልከት፣ ከዚህም ወደ እራሱ ሃገብ ስጦ «ኢትዮጵያዊነት» የሚለው የተወሰነ ትርጉም ያለውን ብቻ እንጂ ሌሎች ዓይነት ተፃሕፍ ኢትዮጵያዊነቶችን እንደማይመለከት ለመግለፅ ነው።

የገገገራ ርዕሰ ሰሌዳን በመጀመሪያው ማለትም በሕግ ትርጉሙ ላይ ተመሥርቶ ማብራሪያ እንደሰጥ የሚጠበቅ አልመስለኝም። የዜግነት ጥያቄ በጽሑፍ የሚያሻማ ስለሆነ ለጥሩም፣ ለመጥፎም፣ ለእውነተኛም፣ ለሀሳብተኛም፣ በእውነት ለአገሩ ለሚቀረቁም፣ ለአድርባይም፣ ወዘተ፣ እኩል የሚሰጥ የዜግነት ሕጋዊ መብት ነው። ስለዚህ የአኒን አስተያየቶች የምሰጠው «እውነተኛ አገር ወዳድነት» «ኢትዮጵያዊነት» የሚለውን፣ ከላይ በተራ ቁጥር 5) የዜግነት ግዴታንና መብትን ከማግኘቱ ለኳያ የተሰጠውን የኢትዮጵያዊነት መገለጫ በመገተራስ ይሆናል። ይህ ማለት ግን ለላው ፍጥና ለላው ብሔረተኛነት ነው ለማለት ሳይሆን እስከ አሁን በቂ ትኩረት ያላገኘውና ነገር ግን በጽሑፍ አስፈላጊ ብሔረተኛነት ነው ብዬ ስለማምን ነው። ወደዋናው ርዕሰ ልግ።

«ኢትዮጵያዊነትና» የኢኮኖሚው ሁኔታ፡-

በዚህ ጽሁፍ ኢትዮጵያ ያለችበት የኢኮኖሚ ሁኔታ ምን እንደሚመስል፣ ይህን ገፅታ በአገሪቱ ላይ እያስከተለ ያለውንና

ወደፊት የሚያመጣውን አደጋ በአጭሩ ገልጼል፤ ይህን ለመታደግ ከላይ በጠቀስኩት «የኢትዮጵያዊነት» መገለጫዎችን ያሟሉ ዜጎች በእኔ አስተያየት ምን ማድረግ እንደሚገባቸው ለመጠቀም እምከራለሁ።

ምንም እንኳን የአንድ አገር ምንነቷን፣ ታላቅነቷንና ድክመቷን ለማሳየት የተለያዩ መሥራሪያዎችን መጠቀም በቻልን (ለምሳሌ ሃገሪቷን አስከብራ የቆየች፣ ባለብዙ ታሪክ፣ ጨዋ ባህል ያላት፣ ኩሩ ሕዝብ፣ ወዘተ) በአመዛኙ የአንድን አገር ገፅታ አጉልቶ የሚያሳየው በምጣኔ ሀብት የደረሰችበት ደረጃ ነው ብል ማጋነን ወይም የኢኮኖሚ ሙያ ወገንተኛነት አይሆንብኝም።

በታሪክ ታላላቅ የተባሉትና አሁንም ታላቅ የሚባሉት አገሮች በመጀመሪያ ደረጃ ትልቅ ያሰኛቸው ያላቸው የኢኮኖሚ ጥንካሬ ነው። በወታደራዊ ኃይላቸው እንኳን ትልቅ የተባሉት አገሮች ይህን ትልቅ ወታደራዊ ኃይል የሚሸከም የኢኮኖሚ አቅም ከሌለ ወይ የወሽት ትልቅነት ነው አለቢያም ጊዜያዊ ብቻ ነው የሚሆነው። በቅርቡ የታላቁ ሶቪዬት ኅብረት አወዳደቅ አስተምሮን ያለፈውም ይህን ነው። በዓለማችን በአሁኑ ጊዜ የምናያቸው ታላላቅ ሽኩቻዎች መሬት ለመያዝ፣ ድንበር ለማስፋት ወይም የወታደራዊ የባላይነት ለማግኘት ሳይሆን የኢኮኖሚ ትልቅነትን ለማስረገጥ ነው። በኢኮኖሚ የደቀቀ፣ ሕዝቡን በበቂ መመገብ ያቃተው፣ የሕዝቡ የወደፊት ኑሮ ተስፋ የማይታይበት አገር በምንም መልኩ ታላቅ መባል አለመቻሉ ብቻ ሳይሆን ውስጣዊ ሰላም ኖሮት እንደ አገር ለመቆየት መቻሉ አራሱ አጠራጣሪ ነው።

ከዚህ አንፃር ኢትዮጵያችንን ስንመለከት ያለችበት የኢኮኖሚ ሁኔታ በእውነቱ እጅግ የሚያሳፍር ሆኖ ነው የምናገኘው። በሌሎች አገራዊ ገፅታዎችን የምንከራራባቸው ነገሮች ያሉትን ያህል በዚህ ወሳኝ ጉዳይ ላይ እጅግ ሊያሳፍረንና እንደ ኢትዮጵያዊነታችን እልህ ውስጥ ሊያስገባን የሚገባ ሁኔታ ላይ እንገኛለን።

በኢኮኖሚ ድህነታችን ምክንያት ሌሎችን የምንከራባቸውን አሊቶችንን በየቀኑ እያጣናቸውና በየትውልዱ እየተሸረሸሩ በመሆኑ እነኚህ አሊቶች አሉን ወይ? በምንልበት ደረጃ ላይ እየደረሰን ነው። ድሮ ያኩራፋን የጠሩት አገር ወዳድነትና አገር ውስጥ ለመኖርና ለመምት መፈለግ በአሁኑ ጊዜ በዝቅተኛው የኢኮኖሚ ደረጃ ላይ በሚገኘው የኅብረተሰብ ክፍል ብቻ ሳይሆን የተሻለ ኑሮ በሚኖረውም ላይ የማያዩው ስሜት ሆኗል። የአሜሪካን ሊምባሊ ነገ ወደ አሜሪካ መሄድ ለፈለገ ሁሉ የመኖሪያ ፈቃድ ይሰጣል ቢባል ምን ያህል ሰው እዚህ አገር በፍላጎቱ እንደሚቆይ ለመገመት በጣም ያስቸግራል።

ኩሩነትና ለፈረንጅ አለመስገድ መለያዎቻችን ናቸው ያላልነውን ያህል፣ ከፈረንጆች እንዴት ማሰብና መተዳደር እንዳለብን መመሪያ ለመቀበል በተዘጋጀገበት ደረጃ ላይ ነው ያለነው። ለዚህም በዋናነት የሚጠቀሰው ምክንያት የአገራችን ኢኮኖሚ ለአብዛኛው ሕዝቧ የዕለት ተዕለት ኑሮን ለማሸነፍ የማያስችል መሆኑ ነው።

እስከ ይህንን የኢኮኖሚ ሁኔታ እንዳንድ ጠቋሚ አህዛብን በመጥቀስ እንመልከተው። በቅርቡ በዓለም ባንክ በወጣው የአገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት መለኪያ በነፍስ ወከፍ ዓመታዊ ጊዜ ከተጠቀሱት 210 አገሮች ውስጥ ኢትዮጵያ ከጥቅምጊዜ ቀጥላ በዓለም የመጨረሻዋ ድሀ አገር መሆኗ ተመስክሮአል። የነፍስ ወከፍ ገቢዋ 90 ዶላር ነው። ይህም በጣም የተጋነነ ነው። እውነተኛው ሐቅ ከዚህም በታች ነው የሚሉ ኢትዮጵያውያን ኢኮኖሚኮች አሉ።

የዚህን የሀብት መለኪያ ዝቅተኛነት ደረጃ በደንብ ለማጠገን እንዲረዳን እስከ ዘርዘር አድርገን እንደው። ይህ ዓመታዊ ጊዜ በዛሬ ምንዛሪ ደረጃ ስናየው የነፍስ ወከፍ ወርሃዊ ገቢው 73 ብር የቀን ገቢው 2 ብር ከ44 ሳንቲም ማለት ነው። ይህ እንግዲህ ለማካኝ ገቢ ነው። ከአገሪቱ ሕዝብ አብዛኛው ይህንንም የማያገኝ ነው። ይህ ገቢ የአገሪቱን ግለሰብ አጠቃላይ ወጪ የሚሸፍን (ምግብ፣ መኝታ፣ ልብስ ... ወዘተ) መሆኑ ነው። አንድ ሰው በዚህ ገቢ እንዴት መኖር እንደሚችል መገመት ፍፁም ግራ የማያጋባ ነው።

ይህን ገቢ ማግኘት አቅቶ የሚለው ያጣ አንድ ኢትዮጵያዊ ምን ዓይነት «የኢትዮጵያዊነት» ስሜት ሲሰጥ እንደሚችልና በዚህም አገር በመወሰዱ ሲደሰትና ሲርከር ወይም እግዚአብሔርን ሲያመሰግን ሲረገም መመልከቱ የበለጠ ሲገባን የሚችል ይመስለኛል። በዚህ ዓይነት ድህነት ውስጥ የሚኖረው የአገራችን ሕዝብ ከሕዝቧ ከ46% በላይ ወይም በቁጥር ከ28 ሚሊዮን በላይ ነው ተብሎ ነው የሚገመተው። በሌሎችም ደህነት መመዝገቻዎች የኢትዮጵያን የባላይነት የሚደፍር አልተገኘም። ግንባዝና መጻፍ የሚችለው የሀዘቧ ቁጥር እጅግ አነስተኛ ነው። የአንድ ኢትዮጵያዊ ለማካኝ የአደሚ ዘመን 48.7 ዓመት ሲሆን በአንፃሩ የድሀ አገሮች ለማካኝ የአደሚ ዘመን 62.2 ነው። ገፁህ ውሃ የሚያገኘው ሀዘቧ 27% ሲሆን 10% ብቻ የመፀዳጃ በታ አለው። በሌሎች ድሀ አገሮች ግን ይህ ደረጃ 71% ና 30% ደርሷል። ምን አልባት ይህ ኢኮኖሚያችን ከየት ተነስቶ እዚህ እንደደረሰ ለማየት ለሚፈልግ በቅርቡ በላይሲ እባባ ይሆኑበቱ የኢኮኖሚክስ ትምህርት ከፍል የተደረገ አንድ ጥናት ያመለክተውን ልጠቁማችሁ። ባለቀት 40 ዓመታት የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ በአማካኝ በዓመት በ2.5% ሲያድግ ሀዘቧ በአማካኝ በአመት በ2.6% አድጓል። ይህ ማለት የዜጎቻችን ለማካኝ የኑሮ ደረጃ ላለቀት 40 ዓመታት ምንም አልተሰወጠም ብቻ ሳይሆን እንዲያውም አንድ መካከለኛ ዜጋ ዛሬ ከሚኖረው ኑሮ የተሻለ የዛሬ 40 ዓመት ይኖር ነበር ማለት ነው። በሌላ አነጋገር እኒህ በ1951 የነበረን የኑሮ ደረጃ ከዛሬው ይሻል ነበር ማለት ነው።

ሁኔታውን ከፋና ጨለማ የሚያደርገው አሁን ያለንበት ደካማ ሁኔታ ብቻ ሳይሆን ይህንን ለማሸግ ያለንን አቅምና ወኔ በአንድ በኩል ሌሎች ተመሳሳይ አገሮች አሁን ያሉበት ደረጃ ላይ ለመድረስ በደላር የሚወሰድብንን ጊዜ ስናሰለ ነው። ኢትዮጵያ ሌሎች ድሀ አገሮች አሁን ያሉበትን ለማካይ የነፍስ ወከፍ ገቢ ላይ ለመድረስ በደላር (\$350) ኢኮኖሚያዊ በ7% በዓመት ቢያድግና ሌሎች ምንም ባያድጉ ቢያንከ 30 ዓመት ይፈጅባቸዋል። በዚህ ሴት የአፍሪካ አገሮች በአማካይ የደረሰበት ደረጃ ለመድረስ ቢያንከ 37 ዓመታት ይፈጅባቸዋል። በአንፃሩ ከድህነት ትንሽ ከተላቀቀት መካከለኛ ገቢ ካላቸው አገሮች ደረጃ ለመድረስ ደግሞ ወደ 73 ዓመታት ያስፈልገዋል። ሌሎች አገሮችም ትንሽ እድገት ካላዩ (ማሳየታቸው አይቀርም ያውም ከቻ በተሻለ) አሁን ቢያዝነው እያያዝ አይቻሉ ከቀጠልን መቼውም ልንደርሰዋቸው አንችልም።

ይህን ለማለት ያስገደደኝ ከላይ የጠቀስኩትን የእድገት ደረጃ ለማስገኘት የሚያስፈልጉትን መስፈርቶች ለማሟላት ምን ያህል እንደሚከብድ ስለምንገነዘብ ነው። ለምሳሌ አገራችን በአማካኝ 10% በዓመት ለማደግ ከሌመታዊ ምርታችን ቢያንከ 16 መቶኛውን በቁጠባ አስተምጠን ለኢንቨስትመንት ማዋል አለብን፤ ይህ እንኳን ቁጠባ ተገኝ ቢባል የሚወልበት ኢንቨስትመንት የአገሪቱን የማምረት አቅም የሚያሳድጉ መስኮች ውስጥ መዋል አለበት፤ ይህም ቢሳካ መዋል ነቶ የፈለሰበት ፐርሰክት አመርቂ እንዲሆንና ተጣይነት እንዲኖረው ትሉታ ያለው የሰው ሀይልና ድጋፍ ለጂ የመገገሙት ፖሊሲ ያስፈልገዋል። በተለይም እየከፋ የመጣውን እለም አቶ ወድድር ተቋቁሞ ለመራመድ ከላይ ያስፈልጋሉ ብዬ የጠቀስኳቸውን ነጥቦች በሙሉ ለማግኘት እንዴት አስቸጋሪ እንደሆነ ማየት አይከብድም። በቁጠባ ደረጃ አገራችን እስከ አሁን በታሪክ ያስመዘገበው ከፍተኛው መጠን በጃንሆይ አገዝ ዘመን የመጨረሻው ለመታት የታየው 13% ነው። ከዚያ ወዲህ በደርግ ዘመን በአማካኝ የተገኘው የቁጠባ መጠን የዚያን ግማሽ አካባቢ (7.2%) ሲሆን በኢኮኖሚ ዘመን ይህ ቁጠባ ያንን ያህል አልፏል። እስከ 1997 እኒህ ይህ አሁን እንዲያውም እግሩ ወደ 63% ሲወርድ ባለፈው ዓመት ትንሽ

ከፍ ብሎ 9% ደርሷል። ለው ትግራችን ያለው ቁጠባ እራሱ የሚወልበት መቼት ያንን ያህል የአገሪቱን የምርት አቅም የሚያሳድር ለሀዘቧ የሥራ እድል የሚፈጥር መቼት ላይ አይደለም። ባለሀብቶችን ከሀገር በነጋዴ ደረጃ ነው ያለት። በተለያዩ ምክንያቶች የተሰማሩበት መቼት ከአቃ ገዢና ሽያጭ (ያውም በውጭ አገር የተመረተ) መቼት ተሰኝቶል። በዚህም ምክንያት የማምረት ሀይላችን እየቀነሰ ካለማደግም በላይ ለዜጎቻችን ሥራ የመፍጠር እድላችን በጣም የቀጨለ ነው።

በባለሀብቶችን በእነዚህ መቼት ላይ መወሰን ደግሞ በተወሰነ ደረጃም በሀገር አገራዊ ምርታችን መቼት ላይ ለመተካት የሚችልና እነዚህን ለምርቶች ከሌሎች ዓለም አቀፍ ለምራቶች ጋር ተወዳድሮ ለመቋቋም የሚያስችለው የምርት ሁኔታ ለአመፍር አስተዋጽኦ አለው። በትምህርት ተቋማትን መቆም ምክንያት በተለይ ለአመርቂ የአገራችን ምርት ወሳኝ የሆነው የሰላጠነ የሰው ኃይል በቂ የለም። በዚህም ምክንያት የሰራተኛው ምርታችን በጣም ዝቅተኛ በመሆኑ የምናመርትበት ጥጋ (ምንም እንኳን የሰራተኛ ጥጋ ዝቅተኛ ቢመስልም) ከሌሎች አገር ለምራቶች ጋር ሲወዳድር ይልቃል እንጂ አያዝኝም። የምርታችን ግዝ ደግሞ የአገራችን ለድህነት በሌላ በኩል ሲጫነው እናያለን። በኢኮኖሚኮች አመለካከት የሰዎች ገዢ (income) ከምርታችን ጋር በተጥታ የተገናኘ ነው። ዝቅተኛ ምርታችን ዝቅተኛ ገቢን ያመጣል። ዝቅተኛ ገቢ ደግሞ የማይቻል አቅም ያሳገዳል። በአገራችን ወደ ምርት ውስጥ ለመግባት ከሚያስቸግረው ነገር አንዱ የፍላጎት ግዝ (shortage of demand) ሲሆን ይህም ከሰው ገቢ ግዝ ጋር በተጥታ የተያያዘ ነው። እኛም ከፍተኛ እኩልነት ለመቋቋም ባለሀብቱ ለብቻው የሚችለው ነገር አይደለም። ከአደገና በማደግ ላይ ካሉ አገሮች ልምድ የሚገልጸው እነዚህ እኩልነት በመገገሙት፣ በባለሀብቱና በሰራተኛው ሕዝብ ጥፋር ድካምና ርብርብ ብቻ ነው ሊፈቱ የሚችሉት።

በአገራችን ለእድገት ግዳ የሆነው ለው ትግር ደግሞ የዚህ ትኩባር አለመኖር ነው። እነዚህ የካብራተካቢ ኃይሎች እርስ በእርሳቸው ቢያንከ ቢያንከ በጥርጣሬ፣ ሲቱ ደግሞ በወሳኝነት ስለሆነ የሚተያየት በዚህ ሁኔታ ለእድገት የተሻለ ሁኔታ ይፈጠራል ብሎ ለመገመት አስቸጋሪ ነው። ያለ እነዚህ ኃይሎች ተናፍቶ ያህልን ትኩባር፣ መጣው ሕዝቡ ድህነትን ለማሸነፍ የቀረጠ ወገን እልህ ሳይኖረው፣ ብልህ በሆነ የኢኮኖሚ ብሔረተኛነት ላይ የተመሰረተ የመገገሙት ፖሊሲ በሌለበት ሁኔታ ይህን የኢኮኖሚ እድገት ማስመዝገብ ወይም ደግሞ አሁን ያለውን ዓለም አቀፍ ውድድር ተቋቁሞ ባለበት እንኳን ለመሄድ መግዢር የማይቻል ወልደ እሆን ነው።

«ይህ ሁሉ የኢኮኖሚ ምልክት ትንተና ኢትዮጵያዊነት ጋር ምን አገናኝው?» ትሉ ይሆናል። ብዙ! በጣም ብዙ የሚገኙት በገንዘብ አቅርቦት፣ ከጥላታ ለመጀመር ቀደም ጭ እንዲልበት የሚለው ያጣ ሰው እንደ ብሔረተኛነት ዓይነትን ከሆኑ በላይ ያለ ሰዎች ለጥብቆ ለመያዝ ይችላል። በዚህም የጥላታ ጥጋ ቀደም ጭ ያጠጋቸው የተለያዩ «የኢትዮጵያዊነት» መገለጫዎች ኢኮኖሚ ድቀታችን የተነሳ የሚያስተላለፉን ወገን ለገንዘብ መጥፋት አጠራጣሪ እየሆነ ይመስለኛል።

በመጀመሪያ የተነሳውን «ወሳኝ» የኢትዮጵያዊነት መገለጫ በገጠናዊ እንደ ኢትዮጵያ ላሉ የተለያዩ ብሔረተኛዎች ባለባቸው አገሮች የሚጣዩ ትእዛዝ መመሪቱ በተወሰነ ደረጃም በሆነ የኢኮኖሚ ትእዛዝና የገንዘብ ተለዋጭ ገደቦች ወዘተ) ጥንቃቄ ነው። በአብዛኛው የኢትዮጵያ ሕዝብ፣ በተለይ በጌሬው ለመኖት ይኖርበት በጌሬው ራስ ቻል (Self-sufficiency) በሆነ የኢኮኖሚ መቀየር ተቋቁ ነው።

የሚገኘው። ለደረሰው የጉዳዩን አራት ከደቡብ ሕዝብና ከቤንሻንጉል፣ በአጠቃላይ ከሰባት ክፍል ጋር እንዲገናኙ የሚያገናኘው የኢኮኖሚ ክር የለም። ካለም በጣም የሳሳ ነው። እነዚህ ግንኙነቶች ሊኖሩ ነው የሚል ልውውጥና መተላለፍ የሚቀበረው። ለዚህም ነው በአንዳንድ ቦታ «የኢትዮጵያ» ባህል ተብሎ ሲቀርብ ያ ባህል በቀጥታ የሚመለከታቸው ብሔረሰብ አባላት ትንሽ ግራ የሚጋቡት። ይህ ግለት ኢትዮጵያውያንን የሚያስተላለፍ ምንም ባህላዊ ወይም ታሪካዊ ጉዳዮች የሉም ግለት ሳይሆን በመጀመሪያ እይታ እንደሚመለከው እንዲህ በተሳሳ ሁሉም የሚሰማግበት አለመሆኑ ሊገርመን አይገባም ለግለት ነው።

በተወሰነ ደረጃም በሆነ ከአገር መለስ ያሉ የማንነት መግለጫዎች (ብሔር፣ ዘር፣ ጉሳ፣ ወዘተ) በአብዛኛው በደህ አገሮች በተለይም በአፍሪካ በጠንካራ ደረጃ የሚከሰቱትም ለዚህ ይመስላል። በኢትዮጵያም ቁጥራቸው ትንሽ ያልሆነ ሰዎች «ኢትዮጵያዊነታችን» ከብሔረሰባችን መግለጫ በኋላ ነው ብለው አጠገክረው የሚከራከሩትም ከዚህ የኢኮኖሚ ግንኙነት መላላት የተነሳ ይመስላል። ስለዚህም ኢትዮጵያዊነት ከሌሎች የማንነት መግለጫዎች የበለጠ በሚትን እንዲያስርድ የኢኮኖሚ እድገትና ጠንካራ ኢኮኖሚያዊ ትስስር መኖር አለበት።

ኢትዮጵያዊነትን ከድንበር መከበር ጋር በጥብቅ አያይዘው ለሚያዩትም የኢኮኖሚው ሁኔታ በእጅጉ ሊያሳስባቸውና በዚህ ከቀጠለ ያንም ኢትዮጵያዊነት ሊሸረሸረው ብሎም ሊያፈርሰው እንደሚችል መገዝብ ይገባቸዋል። በአካላዊው አለመያያዝ የሳላው የጋራ ባህላችን፣ በደህነት እየቀረብክ ላለው አብዛኛው ሕዝባችን ከኢትዮጵያዊነት የተለየ ወይም ያዝ ብሔረተኝነት ላገቡ የፖለቲካ ኃይሎች ፕሮፓጋንዳ ቀላል ተቀባዮች ሊሆኑ እንደሚችሉ መገመት አያገኛም። ምክንያቱም እያደር በዚህ የኢኮኖሚ ችግር ካልተፈታና በተለይም ለወጣቱ ትውልድ «ኢትዮጵያዊነት» የሚለጠው ተስፋ እምብዛም እየሆነ ከሄደ ሌሎች አማራጮችን ለመስተል («ማን ይቀርባል») በሚለው የተነሱ መቁረጥ በሚት መገፋፋቱ አይቀርም። ስለዚህ «ኢትዮጵያዊነት» ማሸነፍ ያታውን የእለት ተእለት ኦር በላርምነትህ፣ በትግራነትህ፣ በአማራነትህ፣ ወዘተ፣ ታሸንፈዋለህና ተከተለን ለሚሉ ብሔረተኞችና ይህም ለሚያስከትለው የአንድነት መናጋት ከሚያጋልጡን መሠረታዊ ችግሮች አንዱ የኢኮኖሚያችን ከፋ መቆራረጥ ነው። ለነገሩም ከዚህም አልፎ በሌሎች ድንበርተኛ አገሮች (አርትራጊ ዊምር) በየጊዜው የምትከሰብውና ወታደራዊ ግጭቶች ውስጥ የምንገባው ይህንኑ የኢኮኖሚ ድህነታችንን ከገምት በማስገባትና ለመቋቋም ያለን እቅም አላገለ በማየት አይደለምን?

ከላይ በጥቂቱ የጠቀስኳቸው ግለትም የኢኮኖሚ ድህነታችንና «የኢትዮጵያዊነታችን» መቆራረጥ መያያዝ በትንሹም በሆነ እውነትነት ካለው ከዚያ በተጥታ የሚከተለውና የገድ መመለስ ያለበት ጥያቄ «ታዲያ ለምንድን ነው «የኢትዮጵያዊነት» በሚታችን በዚህ ላይ የማይገኝ? ለምንድን ነው አብዛኛው የኢትዮጵያዊነት መግለጫ አጭር ዕድሜ ያለው? ከደንበኛ ችግር (ለምሳሌ መወረር) ጋር ብቻ የሚያያዝ? ለምንድን ነው በየእለቱ በረሀብ፣ በሕክምና እጦት፣ በንፅህና ጉድለት የሚያልቀው ሕዝባችን ከየትኛውም በታሪካችን ካረገው ጦርነት በላይ ሕዝብ እየወረሰ ይሆነውን ችግር ለመቆታት በነቂስ፣ በብሔረተኝነት በወኔና በእልህ መነሳት ያታተን? ለምንድን ነው የጉንደርን፣ የላሊበግን፣ የአክሱምን ታሪክና ይህም ስልጣኔ የሚለጠን ከፍተኛ ብሔራዊ ኮራትና ደህነት ያክል እነዚህን ቦታዎች ጉብኝተን (በገደብ የምናየው ድህነት እንዴት ምን ሃን? ብለን እንደገናጠይቅና ከዚህ ውርደት እራሳችንን ለማውጣት እልህ ውስጥ እንደገና የማያደርገን?» የሚል ይሆናል። እነዚህን ጥያቄዎች

ያዘጋጃቸው እኔ ቀጥተኛና ለመርቂቱ መልስ ስላለኝ አይደለም። ይልቅ በአገር ደረጃ እነዚህን ጥያቄዎች እንድናስፈልጋቸውና እንድናስቀምጥ ብሎም ሲያንስ ከፈሉን «የኢትዮጵያዊነት» በሚት ወደዚህ አዙረን አንድ አስቸኳይ መፍትሔ ብንፈልግለት እንደሚገባን ለማሳሰብ ያህል ነው።

በመጨረሻም ስጅምር ከተነሳሁባቸው «የኢትዮጵያዊነት» መግለጫዎች ውስጥ በበቂ ትኩረት የሚይዙበትንና በተለይም ለዚህ ላነሳሁት የኢኮኖሚ ጥያቄ ወሳኝ ተፅዕኖ አለው ብዬ የማምኘትን የ«ኢትዮጵያዊነት» ገላጭ በተመለከተ በአጭር አስተያየቴን ልስጥ። ይህም ብሔረተኝነት ኢትዮጵያዊነትን እንደ ዜግነት ወስዶ፣ ይህ ዜግነት የሚለጠውን መብትና የሚያስከትለውን ግዴታ በቅጡ ተገንዝቦና ከምር ወስዶ «ኢትዮጵያዊነትን» በተግባር ለማየት መጥከርን ይመለከታል። በእውነቱ ይህን ጉዳይ በተመለከተ ባለፉት አምስት ዓመታት ኢትዮጵያ መጥፎ መኖር ከጀመርኩ ጀምሮ ግራ የገባኝ ሆኗል። ምናልባትም ከመጣሁበት ቦታ በዚህ ስሜትን ጠንካራነትና ለኢኮኖሚ እድገትም ሆነ ለዲሞክራሲ መበልፀግ ያለውን ጠንካራ አስተዋፅኦ በመመልከት ይሆናል ግራ የገባኝ። እዚህ የአገራችንን የወደፊት እቅጣጫ ስመለከት ተስፋዬን የሚያደገጠው በኅብረተሰቡ ባጠቃላይና በተለይም በአገሪቱ የተሻለ የኢኮኖሚ፣ የማኅበራዊና የእውነት እቅም ባላቸው አካላት ላይ የሚታየው ዜግነትን በቸልተኝነት የማየት ችግር ነው።

ይህንን ትንሽ ላብራራው። በእኔ እምነት ማንኛውም ቦታ ሪክ ያየው በፖለቲካ፣ በኢኮኖሚ ሆነ በማኅበራዊ ኦር የጠነከረ ኅብረተሰብ ለጥንካሬው መሠረት የሆኑት አንድም ያለበትን አጠቃላይ አለም አቀፍ ሁኔታ የተገነባ፣ ለዚህም ሁኔታ የተዘጋጀ ፖሊሲ ያለውና ሰፊ የሕዝብ ድጋፍ ያለው መንግሥት ወይም ይህን ሁኔታ የተገነቡና ሁኔታውን ለመቋቋም ምን ማድረግ እንዳለባቸው የሚያውቁ፣ ሰፊ ያለ ንቃት ሀሊና ያላቸው ከመንግሥት ውጪ ያሉ የኅብረተሰብ ክፍሎች በበቂ ሁኔታ ያሉበት፣ አለበለዚያም የእነዚህ ሁለት ኃይሎች የጋራ ትብብርና በአገር ደረጃና ከአገር ውጪ ካሉ ዓለም አቀፍ ኃይሎች ጋር በሚደረግ ትግል አገር አቀፍ ጥቅማቸው (National interest) የት እንዳለ በጋራ የሚገነዘቡ አካሎች በጋራ የሚሰሩበት ሁኔታ ሲፈጠር ብቻ ይመስላል። ይህ እንዲሆን ደግሞ ኅብረተሰቡ ያፈራቸውና አሉ የሚባሉ ጠንካራ የኅብረተሰብ ኃይሎች (ባለሀብቶች፣ ምሁራን፣ ወዘተ) በመንግሥት አቋም ተሳምንተው ከመንግሥት ጋር አብረው መሥራት አለባቸው ወይም ጠንካራ፣ ገዳና በራሱ የሚተማመን፣ መንግሥትን ለመቋቋም የሚችል፣ መንግሥትም በተወሰነ ደረጃ የሚፈራውና የሚያከብረው የሲቪል ማኅበረሰብ መኖር አለበት። አሊያም ሁሉ ኃይሎች ተሰማምተው፣ ተከባብረውና ተመክከረው የሚሰሩበት የፖለቲካ ሥርዓት መኖር አለበት።

በእኔ አስተያየት አሁን በአገራችን ያለው ሁኔታ ፍፁም ቅጥ አንባሩ የጠፋና የትኛውንም ያልያዘ ሆኖ ነው ያገኘሁት። ለላውን ትተን ባለው መንግሥት ጥንካሬና ችሎታ ላይ እንዳንተማመን በብዛት የምናየው በመንግሥት በኩል ችሎታ ማጣትና ችሎታ ካላቸው የኅብረተሰብ ኃይሎች ጋር የበለጠ እየተለያየ መሄድን ነው። ከመንግሥት ውጪ ባሉ የሲቪል ማኅበረሰብ ላይ እምነታችንን እንዳናሳርፍ መንግሥትን መቋቋም ቀርቶ በራሱ ለመቆም የሚችል የሲቪል ማኅበረሰብ ያለበት ሁኔታ አይደለም ያለው።

በተለያዩ መንገድ የመንግሥትን ችሎታ ማጣት ሊያሳዩን የሚችሉ የኅብረተሰብ ኃይሎች መንግሥትን በመፍራት፣ (ያለፈውን 17 ዓመትና ከዚያም በኋላ ያለውን የመንግሥት ያልተመነ ኃይል እንደ ምክንያት በመውሰድ) በራሳቸው ብቃት ማዘጋጀት ወይም ከጋራው የሚተማመኑበት ድጋፍ ሰጪ ኃይል አለመኖሩን በመገመት

የመንግሥትን ብሎም የኅብረተሰባችንን ደክመቶች በግልፅና ለሕዝብ በሚደርስ መልኩ ሊያወያዩን የሚችሉና ለዚህም የሚያስፈልገው ወኔ ያላቸው ኃይሎች በበቂ አለመኖራቸው ትልቁ ደክመታችን ሆኖ ይታያል። በኢትዮጵያችን ትልቁ የፖለቲካ ስፕሪትና የኢትዮጵያዊነት መግለጫ መንግሥት ወይም ሕዝብ ላያውቅ በመሆኑ ቤቱ (ወይም አንድ ዓይነት ሀሳብ በሚያስቡ ኃይሎች መካከል) መንግሥትን ማማት የብሔረተኝነትና የአጭነት መግለጫ እየሆነ ነው። ከዚህ ሲብሎም በሕዝብ ፊት ትከክለኛ የሆነውንና የሚመለከት ነገር መኖር፣ በተለይም ይህ ነገር መንግሥትን የሚገነትል ከሆነ አንድም የተናጋሪውን ጀብደኝነት አሊያም ሰውየው/ሴትየዋ በምስጢር የመንግሥት ሰላይ ሳይሆን/ላትሆን አይቀርም/አትቀርም ተብሎ የሚያስጠረጥርበት ደረጃ ላይ እየደረሰን ነው።

በአጠቃላይ በአገር ደረጃ ውድቀትን ሊያመጡ የሚችሉ ችግሮችን እያዩና እየተገነዘቡ ለሕዝብ እይታና ውይይት ማቅረብ የግዴታ መደረግ ያለበት የዜግነት ግዴታ ሳይሆን እንደ የቀህነትና እንዳለባቸው የሚቆጠሩበት የሲቪል ማኅበረሰብ ያለበት ኅብረተሰብ ውስጥ ነው ያለው። በዚህን ችግር ጥልቅነት ለማሳየት በእርግጥ የሆነ አንድ ምሳሌ ላቅርብ። እኔ በግለሰብ ደረጃ የአሰማራ አባል አይደለሁም። ላለፉት ሁለትና ሦስት ዓመታት አሰማራ ባዘጋጀው ዓመታዊ የገንዘብ ማሰባሰቢያ ፕሮግራም ላይ ተገኝቻለሁ። ባልተከታተልኳቸው በግለሰብ ጉዳዮች ላይ ልዩነት ይኖረኝ እንደሆነ እንጂ በአጠቃላይ አሰማራ ለቆመለት ዓላማና (የኢትዮጵያውያንን ሰብአዊ መብት ማስከበር) ብዙ የተከታተልኳቸው የሰብአዊ መብት መነሻ ጉዳዮች ላይ በተቻለ መጠን ማረጋገጫ ይዞ ነው ጉዳዮቹን ለሕዝብ የሚያሳውቀው። ሆኖም ግን በእነዚህ የገንዘብ ማሰባሰቢያ ፕሮግራሞች ላይ የሚገኘው ሰው ብዛት በጣም፣ እጅግ በጣም አናሳ ነው።

ይህ ነገር ከገንዘብ የጠየቀሁት አንድ አዋል የነበረኝ «ወርግም የደጋፊው ብዛት ያንን ያህል አንሳ ሳይሆን ለእርዳታ የሚሸጠውን ቲኬት ገዝቶ የማይመጣው ሰው በጣም ብዙ በመሆኑ ነው። በዚህም ምክንያት ዓላማውን የሚደገፉት፣ ገንዘብ ለማግኘት ፈቃደኛ የሆኑት ብዙ የኅብረተሰብ አካላት በበዓሉ ላይ ከተገኙ መንግሥት ያውቅበናል ብለው ስለሚፈሩና ይህንም ድጋፋቸውን በግልፅ እንዳይታወቅባቸው ስለሚፈልጉ ነው።» የሚል ነው። ታዲያ ይህንን ለማድረግ የማይደፍር ግለሰብ፣ ይህችን የዜግነት መብቱን የማያስከብር ሰው ስለ ኢትዮጵያዊነትና ብሔረተኝነት ደምፁን ከፍ አድርጎ ለናገር ይችላል? በግሉና በመሆኑ ቤቱ ምን ያህል አገር ወዳድ እንደሆነና መንግሥት ወይም የሚቃወመው አካል ምን ያህል አገር ገንጣይና ዝቅተኛ ኢትዮጵያዊ እንደሆነ ሲማልግ ልንተላለግ? ይህን ምሳሌ በዚህ ሊገጥሚ ያላሁት አሁን ባለንበት ሁኔታ የሲቪል ማኅበረሰባችንን ደክመትና ብሎም ከላይ የጠቀስኩትን የመንግሥትን አለአገባብ ጡንቻኛነት ለመቋቋም የሚያስችል እቅድ፣ ብቃት፣ ፍላጎትና በተለይም ታሪካዊ ግዴታ ያለበት መሆኑን እንኳን የማያውቅ የሲቪል ማኅበረሰብ እንዳለን ለመጠቀም ነው። ይህ ደግሞ ከላይ እንደጠቀስኩት እጅግ አስፈላጊ፣ ግን በበቂ የሌለን «የኢትዮጵያዊነት» መግለጫ ነው።

እነዚህ ሁለት ኃይሎች (መንግሥትና የሲቪል ማኅበረሰብ) በተገቢው ችሎታና እቅድ በሌለበት ሁኔታ እንዲኖር የሚያስፈልግ ወሳኝ ነገር የሁሉ ኃይሎች ትብብርና በጋራ የመሥራት ፍላጎት ነው። አሁን ባለው ኢትዮጵያችን ሁኔታ የሚያሳዝነው ግን የእነዚህ ኃይሎች በጠላ መዳከም ብቻ ሳይሆን ይህንን ደክመት በመገዝብ ለአገር ጥቅም ሲባል በጋራ ለመሥራት እመኝታቸውና የመሥራቱም

ፍላጎት ፍጥጭ አለመታየቱ ነው። የሁሉ ኃይሎች እርስ በእርስ በጥሪ መተያየት፣ ትንሹ በተሞላው ገቢ በሆነ መልኩ መተያየት አለመቻል ወይም ለመደጋገፍ አለመጥከር ይልቅም በፅንፈኛነት የአንዱን ደክመት ማጎላትና ይህንን የፅንፈኛነት አቋም በፀጥታው በማስተጋባት «እኔ የበለጠ አለሁ፣ ከእኔ የተለየው ሁሉ ግን አገር አጥፊ ነው» ብሎ መከራረፍና በዚህም እንጂ ለመገደብ መጥከር በያዝ በግል ደረጃ የግንኙነትና የአድርባይነት መግለጫ፣ ሊያልፍ ደግሞ አገርን ሊጉዳ የሚችል እኩይ ተግባር ይመስላል።

የዚህ በጋራ አብር ለመሥራት አለመቻል ውጤቱ ደግሞ ሁላችንም በያዝ በህላብ ደረጃ የምንደገፈውንና በአገራችን ልዩነት የምንፈልገውን ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት እንዳንገነዝብ እንቅፋት መቻላቸው ሳይሆን ይበልጡም ከደህነት ለመላቀቅ ግድረገ የሚገባን የፀና ትግል ፍፁም የሚያሳዝነው ነው።

እኛ ላለፉት 40 ዓመታት ባለንበት ስጋረጥ በአካላዊ እድህ እምርታ አላይተው አሁን እንኳን ልንዘታተንና ቀርቶ ምጥት የምንጠይቃቸው የምሥራት እሴት አገሮች ልምድ አይታይን ያለው አንድ መሠረታዊ ሐቅ በኖር የመንግሥት፣ የግል ባለሀብቶች፣ የሠራተኛው ሕዝብ፣ የምሁሩና የመላው የአገሩ ሕዝብ እድህ በጋራ መዝላትና መተባበር ምንም አማራጭ የለው የእድህ መሥመር መሆኑን ነው።

በእኔ ግምት ኢትዮጵያውያን በአሁኑ ጊዜ በእርትራ በኩል የመጣበንን ወረራ ለመግታት በነቂስ መሳታቸውና ለዚህም ትግል በተለያዩ መልኩ ያላቸውን ልዩነት ወደ ጉን ትተው በጉልበት፣ በእውነትም ሆነ በማቴሪያል እያደረጉ ያለው ትብብር ሊወደስ የሚገባው አገራዊ ስሜት ወይም «የኢትዮጵያዊነት» ማከራዊያ ነው። ነገር ግን እንደ ከዚህ በፊቱ ሁሉ ይህ ትብብር፣ ይህ «ኢትዮጵያዊነት» ጦርነቱ ሊያበቃ አብር የሚሆኑ ከሆነ ብዙም እርባና የለው ጊዜያዊ ኢትዮጵያዊነት ነው የሚሆነው። የኢትዮጵያዊነታችን ዋናና ዘላቂ ፈተና፣ ወደፊትም እንደ አገር መኖር አለመኖራችንን የሚወስነው ካለንበት ትኩረት ሰጪ ድህነት ውስጥ እንዴት መውጣት እንዳለብን በጋራ መከራገ፣ ያለንን ሁሉ ኃይል በመሉ ተጠቅመን፣ ከዚህ በፊት ካለንበት ኢትዮጵያዊነት ወኔና እልህ በበለጠ ለዚህ ትግል በንግድ ነው። ከጦርነቱ በፊት ወደአገርንበት ሁኔታ የምንመለስ ከሆነ እጅግ ከፍተኛ የሆነ ምናልባትም በእኔ ግምት ታሪክ ይቅርታ የሚደሰን ማመኛ በህተ ውስጥ አገሪቱን እንከታታለን የሚል ፍርሀት አለኝ።

እንዲህ ዓይነት ታሪካዊ በህተ እንደገራም ካፈለግ መንግሥትም ይከተል የነበረውን አሰራር ለውጥ፣ ከትንሹ ድካ ጉጠኝነት (Sectarianism) ወጥቶ፣ የተለያዩ የኅብረተሰብ ክፍሎችን አቅፎና በፖሊሲ ማውጣቱ ላይ አግብሮ ኅብረተሰቡን ለላማት የሚያጠባበቅ መንገድ መቀየስ አለበት። ይህንንም ለማድረግ ሥልጣኑን ማካፈል ካለበት ለዚህ መዘጋጀት ይመስለኛል። ይህ ነው ከመንግሥት በኩል የሚጠበቀው «ኢትዮጵያዊነት»።

በሲቪል ማኅበረሰቡ በኩል ደግሞ ከላይ የጠቀስኩትን፣ ደክመትን ከልቡ ወሰዶ፣ በአገሪቱ ጉዳዮች ላይ በድካሙ በኩል ብቻ ሳይሆን በግልፅ ኃላፊነት በሚሆነው መልኩ በመሳተፍ፣ ያለትን የሲቪል ተቋማትንን እየጠናከረ፣ የሌሉ የሚጠራሉትን እንዲፈጸሙ በጥንት መብቱን በተናላከት የሚጠበቅ፣ ግዴታውን በአግባቡ የሚወጣ፣ ካለንበት ድህነት ለመውጣት እንዲላከው መሳሰሉት ለመቻል የሚገባው እውነተኛ «ኢትዮጵያዊ» የሲቪል ማኅበረሰብ እንዲኖር መታገል ነው። ይህ እኔ ግምት በትንሹ እሴትን ከፍተኛ የምትጠበቅበትን ኢትዮጵያዊ ብሔረተኝነት።